

YHTEISKUNNALLISESTI MERKITTÄVIEN TAPAHTUMIEN LISTAN PÄIVITYSTARPEIDEN ARVIOINTI

1 Asian tausta

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 212 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, mitkä tapahtumat ovat Suomessa yhteiskunnallisen merkittävyytensä vuoksi sellaisia, että niitä koskevat lähetykset on välitettävä Suomen alueelle siten, että merkittävä osa yleisöstä voi seurata niitä vapaasti vastaanotettavissa olevassa muodossa kokonaan tai osittain joko suorana tai nauhoitettuna lähetyksenä. Säännöksen perusteella yhteiskunnallisesti merkittävää tapahtumaa koskeva televisiolähetyksen katsotaan välitetyksi merkittävälle osalle yleisöä, jos 90 prosenttia väestöstä voi vastaanottaa lähetyksen ilman erillistä korvausta. Säännöksen tarkoituksena on turvata yleisölle mahdollisuus seurata erityistä yhteiskunnallista merkitystä omaavia tapahtumia maksuttomien televisiokanavien välityksellä.

Säännös perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (2010/13/EU) audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (ns. ”AVMS-direktiivi”). Direktiivin 14 artikla sisältää yksinoikeuksien käyttöä koskevat määräykset. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava EU:n komissiolle viipymättä sellaisista toimenpiteistä, joilla rajoitetaan televisiolähetyksiin liittyvien yksinoikeuksien käyttöä. Komissio tarkistaa ilmoituksen saatuaan, että ehdotetut toimenpiteet ovat unionin oikeuden mukaisia ja ilmoittaa niistä muille jäsenmaille.

Direktiivin mukainen menettely on tuotu osaksi kansallista lainsäädäntöä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 212 §:n 1 momentissa, jonka mukaan jos televisiotoiminnan harjoittaja on hankkinut yksinoikeuden lähettää sellaisen tapahtuman, joka sisältyy yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien luetteloon, se ei saa käyttää yksinoikeutta siten, että merkittävä osa kyseisen valtion yleisöstä ei voi seurata tapahtumaa koskevaa lähetystä maksuttomalla televisiokanavalla niin kuin kyseisessä valtiossa säädetään.

2 Yhteiskunnallisesti merkittävät tapahtumat

Televisio- ja radiotoiminnasta (1245/2014) annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:ssä on listattu ne tapahtumat, joiden katsotaan olevan Suomessa yhteiskunnallisesti merkittäviä. Näitä tapahtumia ovat:

- 1) Kansainvälisen olympiakomitean järjestämät kesä- ja talviolympialaiset;
- 2) Kansainvälisen jalkapalloliiton järjestämien miesten jalkapallon maailmanmestaruusloppukilpailujen avaus-, puolivälierä-, välierä- ja loppuottelut sekä Suomen maajoukkueen ottelut;
- 3) Euroopan jalkapalloliiton järjestämien miesten jalkapallon Euroopan mestaruusloppukilpailujen avaus-, puolivälierä-, välierä- ja loppuottelut sekä Suomen maajoukkueen ottelut;

- 4) Kansainvälisen jääkiekkoliiton järjestämät miesten jääkiekon maailmanmestaruuskilpailut;
- 5) Kansainvälisen hiihtoliiton järjestämät pohjoismaisten hiihtolajien maailmanmestaruuskilpailut;
- 6) Kansainvälisen yleisurheiluliiton järjestämät yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailut;
- 7) Euroopan yleisurheiluliiton järjestämät yleisurheilun Euroopan mestaruuskilpailut.

Yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien lähetysoikeuksien käyttöön liittyvien toimenpiteiden tarkoituksena on turvata yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteutumista televisiotoiminnassa. Toisaalta toimenpiteillä ei tule perusteettomasti ja suhteellisuusperiaatteen vastaisesti puuttua urheilutapahtumien lähetysoikeuksia koskevien markkinoiden toimintaan. Valtioneuvoston asetukseen otettujen yksittäisten tapahtumien lista pyritään pitämään suppeana ja siihen otetaan vain ne tapahtumat, joilla voidaan perustellusti katsoa olevan yhteiskunnallista merkitystä Suomessa.

Televisiolähetyskiin liittyvien yksinoikeuksien käytön rajoittamisen voidaan olettaa vaikuttavan televisiotoiminnan harjoittajien keskinäisiin suhteisiin, joten asiaan liittyy myös kilpailupoliittisia kysymyksiä. Yksinoikeuksien käytön rajoittaminen saattaa vaikuttaa eri tapahtumien — käytännössä suurten urheilutapahtumien — järjestäjien televisiointioikeuksista saataviin tuloihin. Näistä syistä komissiolle on säädetty keskeinen asema järjestelmän toteuttamisessa. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava EU:n komissiolle viipymättä sellaisista toimenpiteistä, joilla rajoitetaan televisiolähetyskiin liittyvien yksinoikeuksien käyttöä. Komissio tarkistaa kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen saatuaan, että ehdotetut toimenpiteet ovat unionin oikeuden mukaisia ja ilmoittaa niistä muille jäsenmaille.

Yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien televisiointia koskevaa listausta valmisteltiin edellisen kerran vuonna 2007. Komissio antoi 25.6.2007 päätöksen yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listauksen osalta AVMS-direktiivin mukaisten Suomessa toteutettujen toimenpiteiden yhteensopivuudesta unionin lainsäädännön kanssa. Komissio katsoi, että Suomen ilmoittamissa toimenpiteissä luetellut tapahtumat täyttivät vähintään kaksi seuraavista, tapahtuman yhteiskunnallista merkitystä luotettavalla tavalla ilmentävistä kriteereistä:

- i) erityinen kaikupohja asianomaisessa jäsenvaltiossa ja merkitys muillekin kuin niille, jotka säännöllisesti seuraavat kyseistä urheilulajia tai tapahtumaa;
- ii) yleisesti tunnustettu erityinen kulttuurinen merkitys asianomaisen jäsenvaltion väestölle kulttuuri-identiteetin muokkaajana;
- iii) maajoukkueen osallistuminen kyseiseen tapahtumaan merkittävän kansainvälisen kilpailun tai turnauksen yhteydessä; ja
- iv) tapahtuma on perinteisesti lähetetty maksuttomilla televisiokanavilla ja sillä on ollut suuret katsojamäärät.

Sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia ollaan parhaillaan uudistamassa. Muutoksilla saatetaan kansallisesti voimaan muun muassa AVMS-direktiiviin tehdyt muutokset. Uudistettu direktiivi edellyttää muutoksia myös valtioneuvoston asetukseen televisio- ja radiotoiminnasta.

Asetuksen päivittämisen yhteydessä on tarkoituksenmukaista arvioida myös yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien luettelon ajantasaisuutta ja katsojatottumusten muutosten vaikutusta listan sisältöön. Listan laatimisesta on kulunut 12 vuotta ja siinä ajassa muun muassa naisten urheilutapahtumien katsojaluvut ovat nousseet ja naisten urheilun asema ratkaisevasti muuttunut. Yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listan arvioinnin yhteydessä on syytä tarkastella myös urheilulajien keskinäisen suosion muutosta ja sitä, olisiko listaa syytä täydentää uusilla urheilulajeilla kuten esimerkiksi paralympialaisilla.

On myös arvioitava voiko listan mahdollinen laajentaminen vaikuttaa televisioyhtiöiden halukkuuteen hankkia vähemmän suosittujen urheilulajien televisiointioikeuksia tai siihen, voisiko listan laajentaminen joissain tapauksissa johtaa siihen, että kyseiset urheilulajit eivät enää välttämättä tulisi yleisön saataville ollenkaan, mikäli oikeudenhaltija ei saisi vapaasti vastaanotettavilta kanavilta oikeuksista riittävää korvausta. Muutosta arvioitaessa on huomioitava myös, että sen tulee täyttää EU-sääntelyn vaatimukset. Tapahtumien on siten täytettävä vähintään kaksi komission määrittelemistä, tapahtumien yhteiskunnallista merkitystä koskevista kriteereistä.

3 Kysymyksiä sidosryhmille

Edellä esitetty huomioon ottaen liikenne- ja viestintäministeriö pyytää näkemyksiä erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. Tulisiko yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listaa päivittää uusilla urheilu- tai muilla tapahtumilla ja jos niin millä perusteilla? Mitä vaikutuksia muutoksella olisi?
2. Tulisiko nykyiseltä listalta poistaa jokin tapahtuma ja jos niin millä perusteilla? Mitä vaikutuksia muutoksella olisi?
3. Kuinka mahdolliset ehdotukset täyttävät komission edellä mainitut kriteerit?